

De grote alexanderparkiet in Nederland

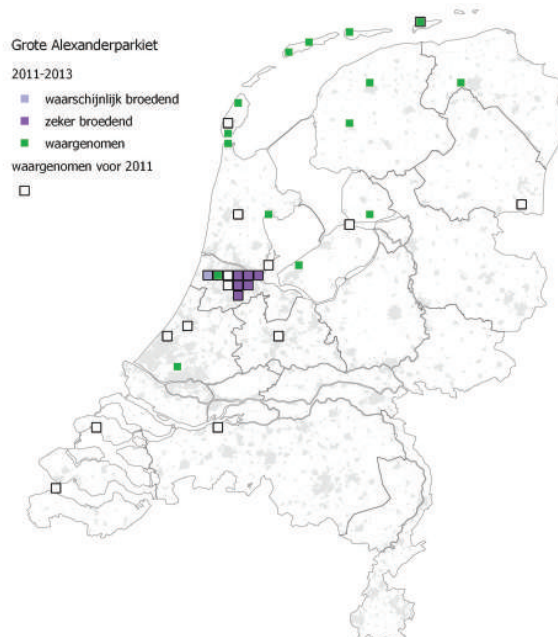
André van Kleunen & Olaf Klaassen, Sovon Vogelonderzoek Nederland

De laatste jaren heeft de sterk gegroeide populatie halsbandparkieten veel aandacht gehad. Minder bekend is dat er naast deze soort nog zo'n 36 soorten parkieten vrij vliegend in het wild zijn vastgesteld in Nederland. Hoewel zich van de meest soorten geen blijvende populaties in Nederland hebben gevestigd, heeft een handje vol soorten in Nederland gebroed. Eén van die soorten is de nauw aan de halsbandparkiet verwante grote alexanderparkiet.

Herkenning, status en ecologie

De grote alexanderparkiet (*Psittacula eupatria*) onderscheidt zich van de halsbandparkiet onder meer door een groter formaat (50-62 cm versus 37-43 cm voor halsbandparkiet) en snavel, een bordeauxrode vlek op de schouders en de zwaardere roep.

Het natuurlijke verspreidingsgebied van de grote alexanderparkiet strekt zich uit van India tot in Vietnam. De soort bezet daar allerlei typen bosrijke gebieden, inclusief agrarisch gebied, soms tot 1600 m hoogte. De soort is er afgenomen door habitatverlies, vervolging (i.v.m. landbouwschade) en vangst voor (illegale) handel. Sinds kort staat de soort daarom op de Internationale Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten van de IUCN, geclassificeerd als "gevoelig".

Grote alexanderparkietvrouw bij nestholte, Sloterpark Amsterdam, 23 maart 2014. (Foto: Harvey van Diek)

Daarnaast komen uitheemse populaties van de soort voor in diverse landen in het Midden-Oosten en is de soort waargenomen in Noord-Amerika en in diverse Europese landen. Vermoedelijk betreffen dit (nazaten van) uit gevangenschap ontsnapte/vrijgelaten vogels. Daar lijkt het huidige leefgebied overeen te komen met dat van de halsbandparkiet: stedelijke agglomeraties met bosjes en parken. Ook qua ecologie vertoont de grote alexanderparkiet veel overeenkomsten met de halsbandparkiet. Zo leeft de soort ook van zaden, bloemen, (nectar), jonge scheuten, knoppen en vruchten en ook wintervoer. De soort is holenbroeder. In zacht hout-boomsoorten (palmen) kan de soort zelf gaten maken. Hij lijkt in Nederland vooral bestaande boomholten te bezetten (zoals inrottingsgaten) en kan die eventueel zelf vergroten.

Verspreiding en aantalsontwikkeling in Nederland

In Nederland dateert de eerste waarneming van de soort uit 1997, uit Amsterdam. Het eerste zekere broedgeval werd in 2006 vastgesteld, eveneens in Amsterdam. Sindsdien zijn vrijwel jaarlijks broedgevallen doorgegeven uit parken in Amsterdam en waarschijnlijke uit Haarlem. Daarbuiten duiken verspreid over het land voor kortere of lange tijd Grote Alexanderparkieten op, maar broeden is daar voor zover bekend niet vastgesteld. Het broedvoorkomen van de soort landelijk wordt niet vlakdekkend gevolgd. Telgegevens van proefvlakken in Amsterdam en losse meldingen wijzen op een toename van de soort sinds het eerste zekere broedgeval in 2006. Wel zijn de doorgegeven aantallen nog klein. In 2011-2013 ging het om respectievelijk 6, 9 en 8 territoria en op basis van tot nu toe (december 2014) ontvangen resultaten ging het in 2014 om minimaal 11 territoria.

Net als de halsbandparkiet bezoeken grote alexanderparkieten gemeenschappelijke slaapplaatsen.

Deze zijn gelegen bij slaapplaatsen van halsbandparkieten, waarbij ze soms apart van de halsbandparkieten zitten. Sinds 2009/10 worden in Nederland jaarlijks simultaan-slaapplaatstellingen van halsbandparkieten uitgevoerd in het winterhalfjaar. Hierbij wordt ook de grote alexanderparkiet meegenomen en sinds 2012/13 wordt hierop gericht gemonitord met aparte tellingen. Het leeuwendeel van de grote alexanderparkieten is vastgesteld op de slaapplaats in het Oosterpark in Amsterdam. Soms overnachten kleine aantallen (<10) in Haarlem.

De aantallen waren in 2009/10-2012/13 vrij stabiel rond de 60 exemplaren. 2013/14 laat ineens meer dan een verdubbeling zien tot 145 ex. Ook recent uitgevoerde tellingen in het Oosterpark laten grote aantallen zien (205 exemplaren in augustus 2014 en in januari 2015 142 exemplaren).

De werkelijke aantallen kunnen mogelijk hoger liggen, omdat kleine aantallen grote alexanderparkieten op andere slaapplaatsen van halsbandparkieten over het hoofd kunnen worden gezien. Bovendien blijken de vogels buiten de broedtijd niet geheel gebonden aan slaapplaatsen, getuige waarnemingen van vogels die in boomholten overnachten. Hoewel niet uit te sluiten is dat in eerdere jaren slaapplaatsen van grote alexanderparkieten over het hoofd zijn gezien, wijzen de slaapplaatstellingen evenals het toegenomen aantal meldingen van broedterritoria erop dat de soort in aantallen toeneemt in Nederland. Ook in omliggende landen zijn groeiende populaties van deze soort, zoals in België in Brussel (c 1000 exemplaren) en in Duitsland in Wiesbaden (70 paar). Voorts is er een kleine vrij stabiele populatie in Keulen (10-15 broedpaar).

Ontwikkelingen volgen

De toekomstige ontwikkelingen van de populatie van deze soort in Nederland willen we graag blijven volgen. We willen mensen daarom oproepen om bij slaapplaatsen van halsbandparkieten te letten op grote alexanderparkieten en uiteraard nieuwe slaapplaatsen (ook van Halsbandparkieten) aan ons door te geven. Bij slaapplaatstellingen is het het handigst om de invliegende vogels te tellen en bij gemengde groepen te focussen op één soort. Op de slaapplaats in het Oosterpark in Amsterdam blijken grote alexanderparkieten vaak eerder bij de slaapplaats aan te komen dan halsbandparkieten. Ze vallen in de vlucht op door het grotere formaat dan halsbandparkieten en ze vliegen wat langzamer rondjes bij de slaapplaats.

We willen ook een beter beeld krijgen van het broedvoorkomen van de soort. Waarnemingen die wijzen op broedterritoria/broedgevallen kunt u aan ons door geven via onze website www.sovon.nl.

Tenslotte bedanken we alle waarnemers voor het doorgeven van waarnemingen en slaapplaatstellingen van grote alexanderparkieten. We bedanken voorts Diederik Strubbe voor het verstrekken van informatie over het voorkomen van de soort in België en Frank van Groen voor het geven van informatie over de slaapplaats in het Oosterpark in Amsterdam.

Meer informatie:

<https://www.sovon.nl/nl/content/exoten>

<https://www.sovon.nl/nl/content/slaapplaatstelling>